

Eläinten hyvinvointi, terveys ja käsittelyjärjestelyt rantalaidunnuksessa

14:00-14:30

Tuomas Herva, Atria
Eläinlääkäri, ELT

Rantalaitumet hyvä esimerkki kotieläinten ympäristöhyödyistä

- Karjanlanta ja maaperän monimuotoisuus sekä rakenne
 - Merkitys koko ympäristölle kaipaa tarkempaa tutkimusta
- Nurmiviljely
 - Mosaiikkimainen maisemarakenne
 - Maaperän laatu
- Laidunnuksen hyödyt parhaiten tunnettu ympäristöhyöty
- Kannattava kotieläintalous, esimerkiksi toimiva pihvivasikkavälitys ovat luonnonhoitopalvelujen saatavuuden edellytys
- Rantalaitumilta saatavan rehun suhteellisen alhainen määrä eläinten kasvatukseen tarvittavasta kokonaisrehumäärästä syytä ymmärtää
- Kotieläintaloutta ja ympäristön hoitoa syytä edistää hyvässä yhteistyössä

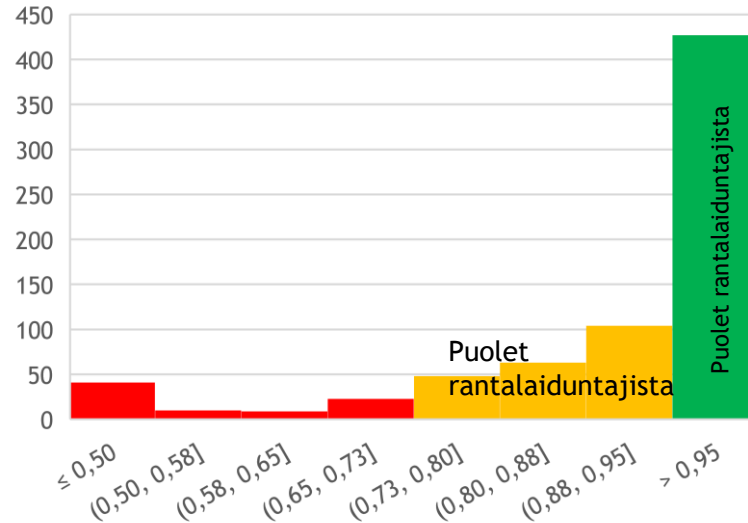
Eläinten terveys ja hyvinvointi rantalaitumilla

- Emolehmien hyvinvointi ja terveys yleisesti ottaen hyvä
- Riittävästä suojasta sääoloilta ja erityisesti nousuvedeltä huolehdittava
 - Laidunnusajankohta ja laidunjärjestelyt
- Heikko ravitsemus ja alhainen hedelmällisyys yleisimmät ongelmat
- Sisäloistilannetta syytä seurata, jos edellisen tai kuluvan laidunkauden kasvuissa tai yleistilassa sanomista
 - Ulostenäytteet n. 3 vkoa laiduntaneista vasikoista
- Isoon maksamatoon huomiota ainakin sisävesien rannoilla - meren rannoilla ei toistaiseksi ongelmia (katsotaan, mitä tuloksia hanke tuottaa maksamatoriskistä) (pieni maksamato yleinen Etelä-Suomen saaristossa)
- Muut terveysongelmat lähinnä tila- ja tapauskohtaisia
 - Hyvät käsittely järjestelyt tärkeitä, jotta mahdolliset ongelmat voidaan selvittää ja ratkaista viipymättä

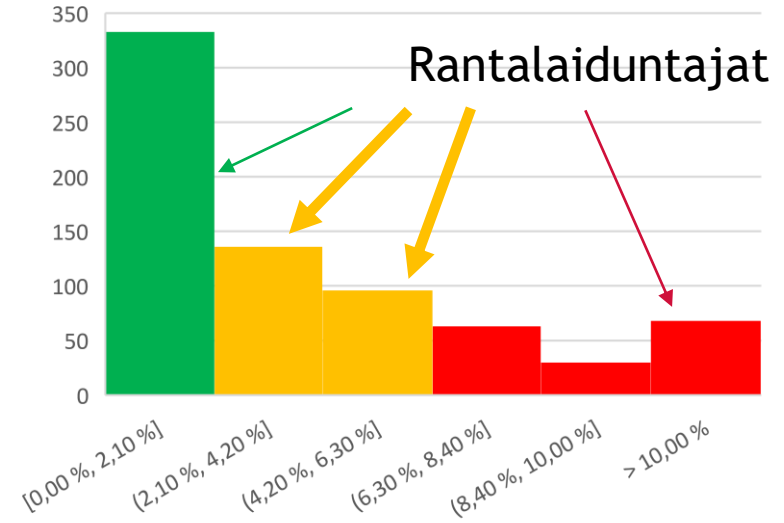
Syntyvyys, kasvu ja kuolleisuus

- Ranta-laitumilla hieman enemmän haasteita kuin muilla tiloilla, muttei ratkaisevaa eroa
- Vasikoiden kasvu keskimäärin 200 g/vrk muita tiloja (ka 1200 g/vrk) huonompi
- Huonoimmillaan vain n. 800 g/vrk, mikä viittaa jo aliravitsemukseen

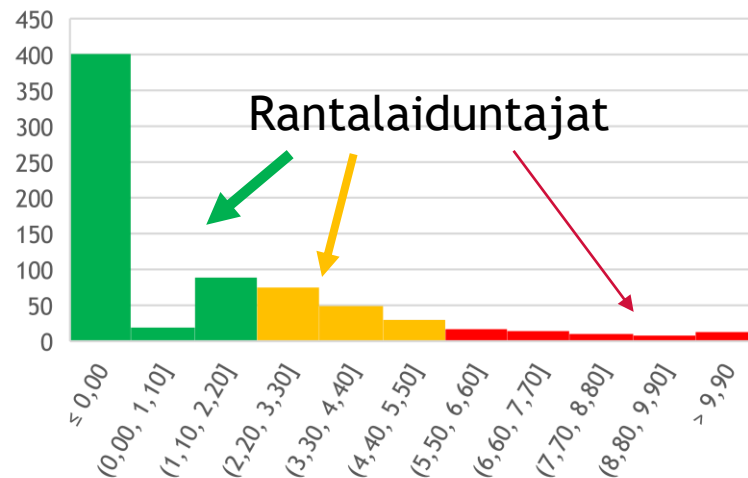
Emolehmätilojen syntyvyysjakauma

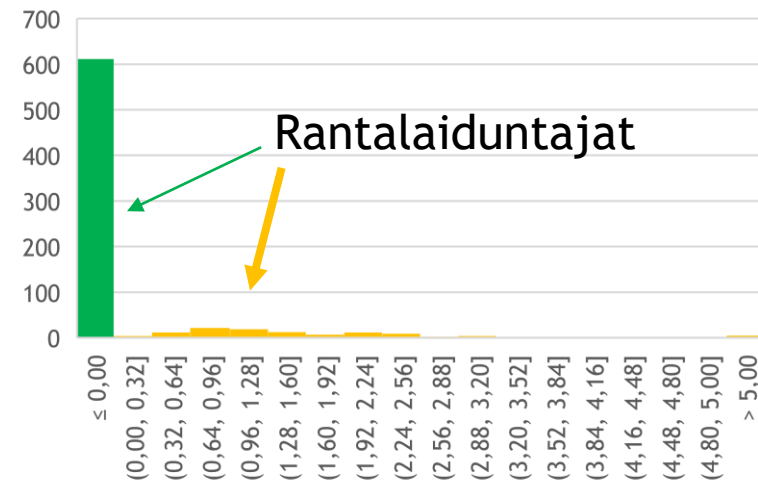
Emolehmätilojen merkittäkuolleisuusjakauma

Emolehmätilojen 0-3 kk vasikoiden kuolleisuusjakauma

Emolehmätilojen 3-6 kk vasikoiden kuolleisuusjakauma

Tuotantokierto ja terveydenhuolto eläinten terveyden turvaamiseksi

- Ennalta sovittu toimintatapa yhdessä oman eläinlääkärin kanssa helpottaa sekä koko karjan pitämistä terveenä että sujuvaa toimintaa mahdollisten sairastapausten osalta
- Terveydenhuolto tuotantokierron mukaan
 - Sisäänotto
 - Poi'itus
 - Laidunnus
- Syksyllä eläinten sisäänotto
 - Tiineystarkastus
 - Kuntoluokitus
 - yleensä silmämääräisesti ja kokonaisvaltaisesti, tarvittaessa tarkka yksilöseuranta
 - jako ruokintaryhmiin
 - Vasikoiden kunto
 - loislääkitys tarvittaessa
 - loistorjuntasuunnitelma tarvittaessa seuraavaa vuotta varten

Hedelmällisyys on kannattavuuden edellytys

Tilan eläinvirrat 10.02.2021 - 10.02.2022 Nautatiedot päivitetty 10.2.2022 2:33:18

Jakson eläinmäärät

	Yksikkö	Lypsylehmät	Emolehmät	Vasikat 0-3 kk	Vasikat 3-6 kk	Hiehot yli 6 kk	Sonnit yli 6 kk
Eläimiä jakson alussa (184 kpl)	kpl	0	112	0			
Eläimiä jakson lopussa (202 kpl)	kpl	0	114	0			
Jakson keskieläinmäärä (252 kpl)	kpl	0	123	33			

Oman tilan luvut
löytyy NASEVASTA -
siihen kannattaa
liittyä

Jakson tapahtumat

	Yksikkö	Lypsylehmät	Emolehmät	Vasikat 0-3 kk	Vasikat 3-6 kk	Hiehot yli 6 kk	Sonnit yli 6 kk
Elävänä syntyneet (134 kpl)	kpl	-	-	134	-	-	-
Hiehopoikimisia (21 kpl)	kpl	0	21		-	-	-
Ostot kotimaasta (2 kpl)	kpl	0	0	0	0	0	2

- Emokarjoissa vasikka ja tuet ainoat tulon lähteet
- Emotiloilla huomio järkevään tuotantokiertoon, riittävään ravinnonsaantiin, laidunnuskäytäntöihin, astutusryhmiin ja sonniin

Näkemyksiä hedelmällisyyden vaikutuksesta kannattavuuteen?

- **Titta Jämsän Pro Gradun pohjalta tehtyjä laskelmia:** Poikimavälin, poikimaprosentin ja vasikkakuolleisuuden vaikutus, kun kaikki menee hienosti tai päin mäntyä...
 - Parhaan neljänneksen tilat vs. keskitason tilat 100 emon karja ero tuloksessa

11900 €

- Parhaan neljänneksen tilat vs. heikoimman neljänneksen tilat 100 emon karja ero tuloksessa

33700 €

*Kun näihin tuloksiin lisätään poikimaiän, elinikäisvasikkatuotoksen ja poistoiän vaikutukset, niin erot kasvavat.

Järkevä laidunnus hedelmällisyyden perusta

- Laidunnurmen kiihkein kasvu ja emojen maidontuotannon huippu syytä ajoittaa samaan ajankohtaan eli juhannuskesälle
- Emojen ravintoaineiden tarve on laidunkaudella korkea maidontuotannosta ja kunnostuksesta johtuen
 - Kevätpoikivien kunnostus sisäruokintakaudella, jos laidunten kunto ei mahdollista emojen kuntouttamista
 - Rantalaitumilla syytä suosia emoja, joilla hyvä karkearehun syöntikyky (esim. Abx)
- Otetaan huomioon erilaiset laidun- ja pelto-olosuhteet, ja mahdollinen rotu tai risteytys
- Laidunten kasvun ja sääennusteiden seuranta
 - Laidunkierto sen mukaan
 - Säilörehuntuotannon ja rantalaidunnuksen yhteensovittaminen
 - Astutusryhmän koko / sonnien määrä
 - Eri lohkojen paras laidunnusajankohta (luonnonlaitumet ja yksivuotiset nurmet)
- Varhainen vieroitus tarvittaessa laidunten tuoton heikentyessä
- Sopimusehdot mahdollistavat laidunnuksen sopeuttamisen saatavissa olevan rehun määrään
 - [Maa- ja metsätalousministeriön asetus... 327/2015 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#) 27 §:
 - ”Eläinten lukumäärää tiettyä laidunalaan kohti on sovitettava niin, että eläimet pääsääntöisesti elävät laitumen tuoton varassa ilman lisärehua tai laidunkierto on järjestettävä niin, että laitumen ollessa loppuun syöty eläimet siirretään toiselle laitumelle.”

Kuinka varmistaa hedelmällisyys?

- Valitse siitokseen ensimmäiseksi syntyneitä hyvin tiinehtyneiden emojen vasikoita
- Laita hiehot sopiviin ruokintaryhmiin, jotta voit saada ne seuraavalla astutuskaudella tiineeksi ja poi'ittaa ajallaan
- Tutkituta uusi sonni eläinlääkärillä tai osta tutkittuja siitossonnikasvattamomme sonneja
- Sonnia kohti 25 - 30 emoa, nuorsonnille ei yli 10 - 15 emoa.
- Pidä emojen kuntoluokka mahdollisimman tasaisena myös sisäruokintakaudella 2,5-3,0
- Päivittäinen kiimojen uusimisten ja astumisten tarkkailu astutuskaudella
- Sonni emojen kanssa < 3 kk, jotta poikima-ajat ei veny ja tuotantorytmi saadaan pidettyä kasassa
- Tiineystarkastukset syksyllä sisäänoton jälkeen (>6 vko) 2 kk sonnin erottamisen jälkeen
- Karsi tyhjät emot
- Varmista, että yli 95% (90%) emoista tiineitä
- Korjaa tulevan vuoden ruokinta ja laidunnuskäytäntöjä, jos tavoitetta ei saavutettu
- Ota huomioon arvojärjestys useamman sonnin laumassa: tee syntyville vasikoille geenitesti sukusiitoksen estämiseksi ja jalostustyön mahdollistamiseksi

Kuolleisuuden hallinta

- Pientä syntymäpainoa periyttävät sonnit ja hyvin poikivat emot
- Poikimisten tarkkailu, ammattitaitoinen poikima-apu jos ei etene normaalisti, vetoapu vain, jos vasikka mahtuu ulos ja synnytyskanava täysin avautunut
- Vastasyntyneen vasikan (napa!) ja emon utareen tarkastaminen
- Laitumelle lasku vasta reilusti poikimisten jälkeen, jotta ternimaidon saanti, riittävä ravinnonsaanti ja tarvittava hoito voidaan varmistaa
- Asianmukainen kivennäis- ja hivenaine ruokinta
 - fosforin, seleenin ja jodin puutteen todettu
 - orgaaninen seleenikivennäinen paikallaan erityisesti poikima-aikana ennen laitumelle laskua
- Vasikoiden seuranta ja vähänkin poikkeavien eläinten tarkempi tutkiminen
- Lääkitys eläinlääkärin tekemän diagnoosin perusteella
- Raadonavaukset ja näytteenotto epäselvien kuolinsyiden selvittämiseksi ja tehokkaiden ehkäisykeinojen löytämiseksi
- Utarevikaisten eläinten karsinta syksyllä

Laidunpumppuja voisi olla syytä harkita, kun eläimet taitavat liata juomapaikkoja.

Muista myrkkypeisoa, joka on yleinen rantalaitumilla

- Myrkkypeison kaikki osat sisältävät kaikille nisäkkäille hyvin myrkyllistä kikutoksiinia
- Rikkoutuneet kasvinosat voivat saastuttaa jopa pieniä vesialueita, joista juotu vesi voi aiheuttaa myrkytyksen.
- Myrkkypeisä eniten juurakossa
- Epilepsiaa muistuttava oireyhtymän, joka voi johtaa kuolemaan pahimmillaan muutamassa tunnissa
- Toisin kuin useimmat myrkkukasvit, peiso ei varoita syöjäänsä pahalla hajulla tai epämiellyttävällä maulla.
- Yleinen lahdenpohjien kosteilla laitumilla, mereisemmissä ympäristöissä vähemmän
- Kukinta heinä-elokuussa - voisiko hidas kasvu selittää sen, että myrkytyksiä ilmeisen vähän?
- Onko havaintoja syövätkö eläimet peisoa?
 - Syövätkö niin nuorena, että myrkyt pitoisuus koko rehuannoksessa jää alhaiseksi.
- Onko tietoa epäillyistä tai varmistetuista tapauksista?

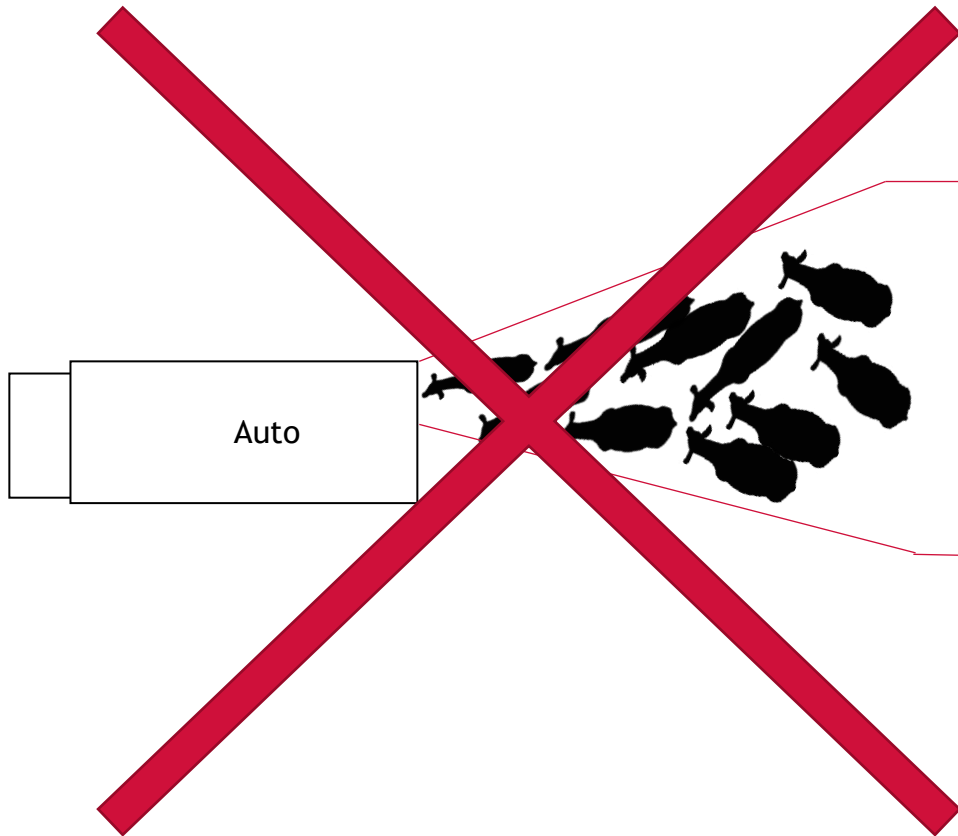
Lastaus- ja käsittelyvalmiudet A&O

- Eläinten siirtohalut ja reagointikyky pitkälti kiinni siitä kuinka helposti eläinten siirtely sujuu
 - Keskeistä pystyä reagoimaan laidunten tuottokykyyn sekä hedelmällisyyden, vasikoiden kasvun että luonnonhoidon optimoimiseksi
- Mikä tahansa eläin saatava kiinni kohtuullisessa ajassa (15 min / laitumella ?)
- Käsittely tavat mietittävä etukäteen eläinryhmittäin:
 - Suurentuneet yksiköt
 - Pihatot
 - Nuorkarja ryhmäkarsinoissa
- Eläinlääkärin tutkimukset, näytteenotot ja hoidot: ryhmätutkimusten ja hoitojen lisääntyminen
- **HUOM! alttius hoitamiseen riippuu käsittelymahdollisuuksista.**

Käsittely maasta ja silmällä

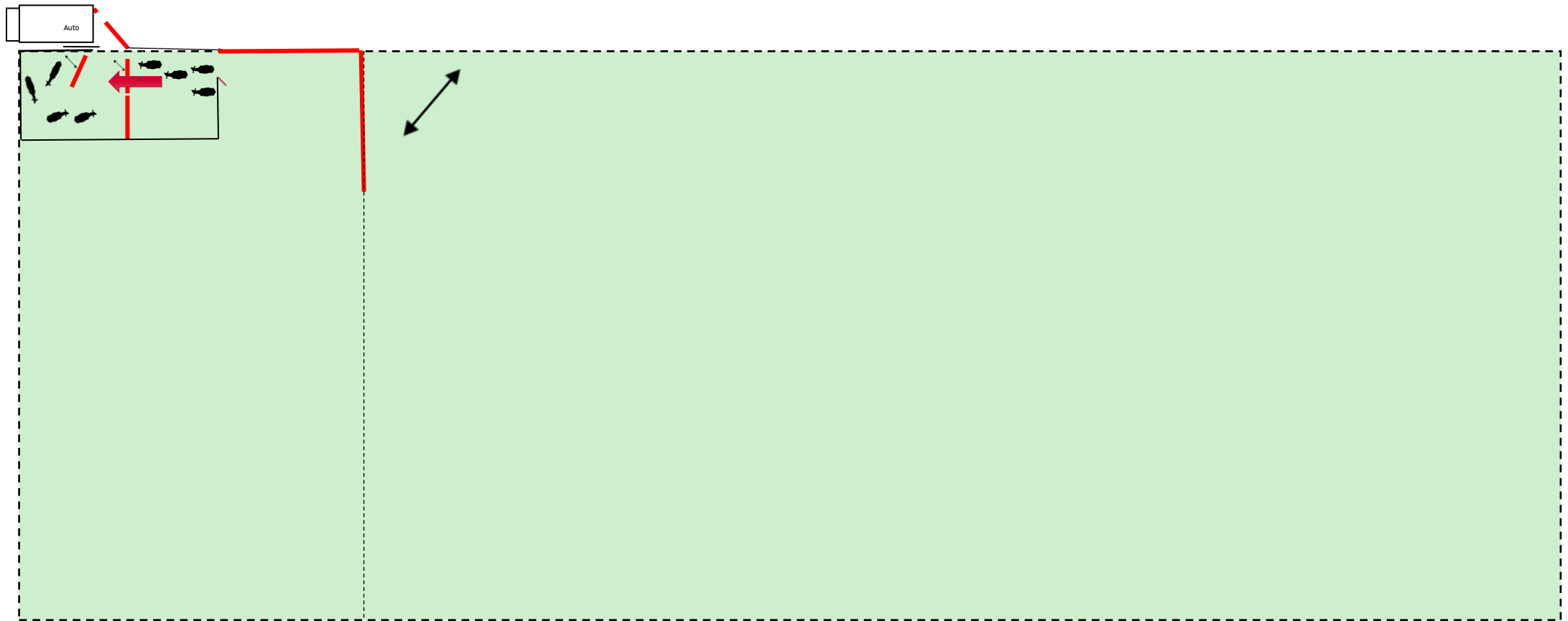
- Naudan ja hoitajien toimiva kommunikaatio eläinten hyvinvoinnin, sairauksien havaitsemisen ja työturvallisuuden oleellinen tekijä
- Paulo Loueiro, Zoetis, WBC 2018 Sapporo
 - kepit ja liput ja liian nopea ajaminen haitallista
 - **katseella** ohjaaminen ja liikkeellä (painon siirto taemmalle jalalle) palkitseminen
 - 7:34-9:00 edestä päin työskenteleminen ja katseella ohjaaminen !!!
 - (18:40-19:15 onnistuu myös kujanteissa
 - 26:10-26:20 Katse kujanteessa)

Laitumilla useimmiten näkemäni lastaus- / käsittelypaikat ja käsittelytavat eivät ole parhaita mahdollisia

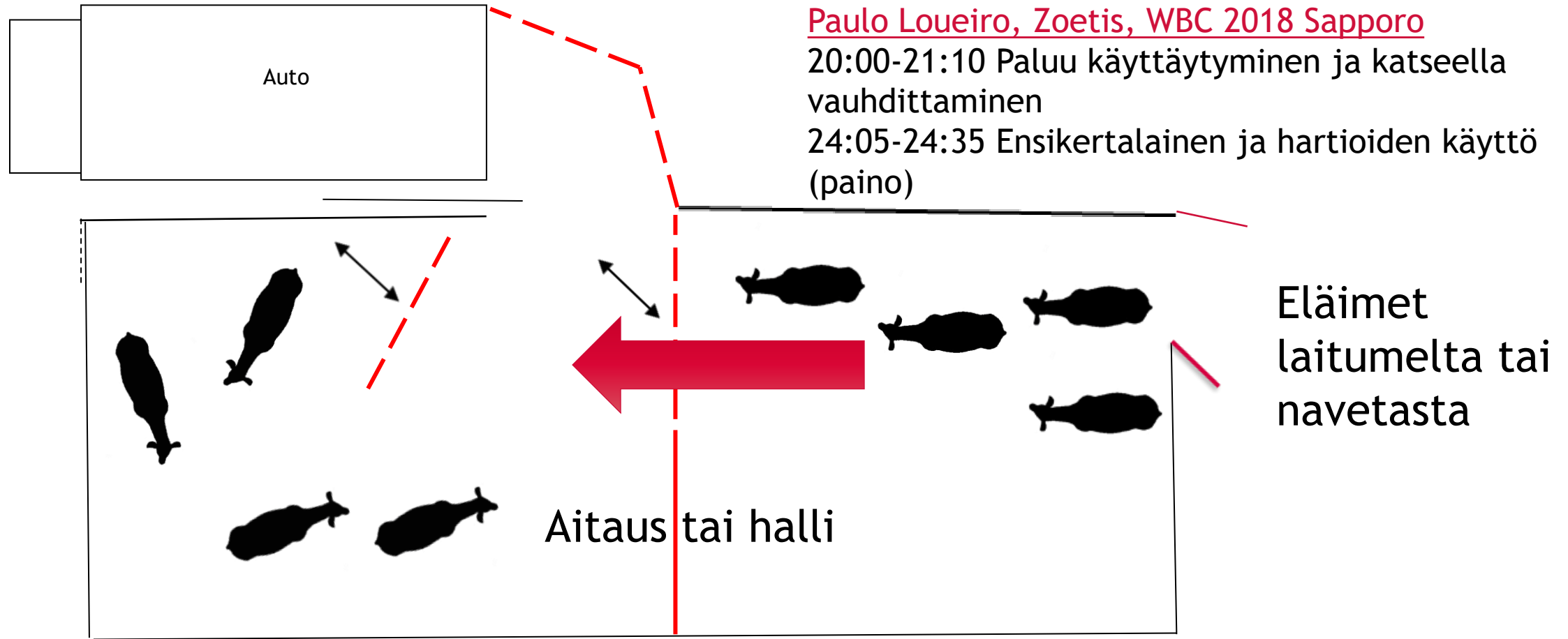

- Eivät tiedä kumpaan aitaan tukeutua
- Eläimet ruuhkautuvat suppiloon
- Eläimille ei anneta tarpeeksi tilaa kulkea
- Kuljetaan päin, vaikka eläin jo liikkuu

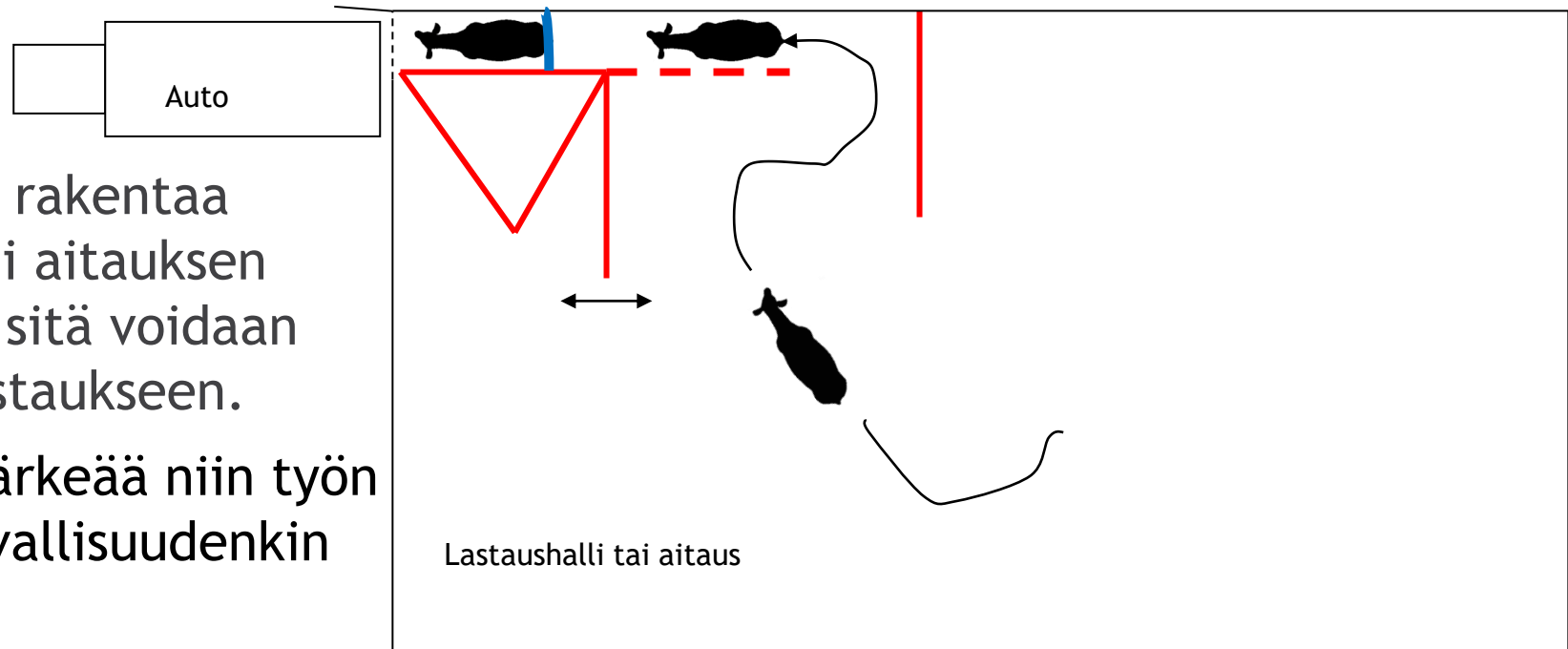
Suositteltava lastaus- ja käsittelytarha

Paluukäyttätymisen hyödyntäminen

Käsittely- ja lastauskujanne irtoaidoista - sujuva lastaus

- Käsittelykujanne voidaan rakentaa irtoaidoista eläinhallin tai aitauksen nurkkaukseen siten, että sitä voidaan käyttää myös eläinten lastaukseen.
- Lastausten sujuvuus on tärkeää niin työn tehokkuuden kuin työturvallisuudenkin kannalta
- Vastaavaan tapaan voidaan rakentaa myös kiinteät käsittelytilat. Paras toteutustapa riippuu tilalla olevista valmiista rakenteista sekä käyttötarpeesta.
- Kiinteäseinäiset aidat vähentävät vasikoiden rynnimistä aitoja vasten, mutta lisäävät huomattavasti aitojen painoa. Kiinteäseinäisen kääntyvän portin päähän voidaan laittaa rengas raskaan portin kääntämisen helpottamiseksi.

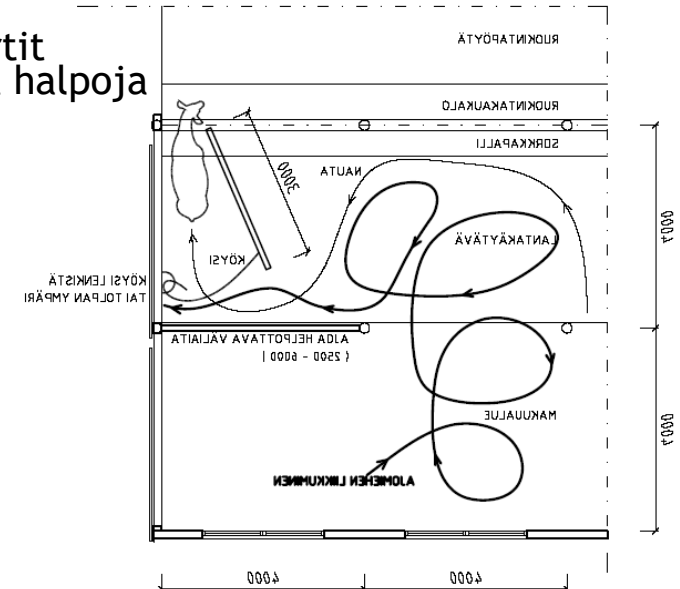
Käsittelypaikat - terveydenhuollon edellytys

- Pakkopilttuut
 - - tiineystarkastuksissa täytyy mennä häkkiin sisälle
 - + eivät potki taakse

- Lukkiutuva ruokintapöytä
 - Nopea tiineystarkastuspaikka ryhmille

- Kääntyvät portit
 - käteviä ja halpoja

atriatuottajat.fi